

Kintzler Zoltán

Chronométre műóráás és ékszerész

Aradon, Andrásy-tér 20. sz.

Kizárólag finom és szabályozott órái és jó ízlésű ékszerei, szolid árban kaphatók. Bárminő javításakat elfogad!

ALFÖLD

SZÉPIRODALMI, MŰVESZETI, TÁRSADALMI ÉS KRITIKAI KÉPES FOLYÓIRAT.

FELELŐS SZERKESZTŐ: HONISCH L. ISTVÁN.

ARAD, 1904. MÁRCIUS HÓ 27.

IV. ÉVFOLYAM 5. SZÁM. ==

== MEGJELENIK MINDEN

MÁSODIK VASÁRNAP. ==

SZERKESZTŐSÉG: SZABADSÁG-TÉR 16. SZÁM.

KIADÓHIVATAL: JÓZSEF FŐHERCZEG-ÚT 22.

Előfizetési ára: Egy évre 10 kor.

Egyes száma 40 fil.

ALFÖLD

SZÉPIRODALMI, MŰVÉSZETI, TÁRSADALMI ÉS KRITIKAI KÉPES FOLYÓIRAT.

Felelős szerkesztő: HONISCH L. ISTVÁN.

SZERKESZTŐSÉG: SZABADSÁG-TÉR 16. SZ.

KIADÓHIVATAL: ARAD, JÓZSEF FŐHERCEG-ÚT 22.

MEGJELENIK MINDEN MÁSODIK VASÁRNAP.

Előfizetési ára: Egy évre 10 kor. Egyes száma 40 fill.

PARADOXON.

Arad, március 26.

Szeretik azt hinni és hirdetni, hogy örömmámorban uszik az ország, mert vége a törvényen kívüli állapotnak. Pedig hát nem úgy van az, mint hinni szeretik azok, akik tényleg örvendenek annak, hogy vége van minden rossznak.

Országszerte soroznak, mérték alá kerülnek a magyar anyák gyermekei, és pár hét múlva ott állnak majd a glédában és hallgatják a bezupált és megosztrákosodott örmeszternek azt a milliom bomba és egyéb parasztklaszicitással szinezett kitételét, ami a szegény ujonc öreg vagy dédapja születésének vagy halálának felemlítésénél végződik. A legrettenetesebb körmondatba foglalt káromkodás akkor hallatszik leginkább, mikor a német, cseh, vagy morva hadnagyoeska közelít a szakaszhoz. Van akkor dolga a puskaagynak. És akkor működik legjobban a bezupázott altisztnek vastagtalpu bakancsoslába, mert olyat rug a szerencsétlen ujonc lábikrájába vagy felsőlábszárába, hogy még a hadnagy is röhögésre fakad mikor látja, hogy a rettenetes fájdalomtól a szegény ujonc sirva fakad, de nem meri arcáról letörölni a patakként ömlő könnyeket. Nem meri, mert a snájdig, a magyar fiu fájdalomán röhögő osztrák hadnagy azonnal megkardlapozza.

Ha a magyar anyák egy ilyen katonai kiképzésnek szemtanui lennének, hát minden bizonnyal közáporral és forró vízzel jutalmaznák azt a jóakaró gyöngéd bánásmódot, ami-

ben az osztrák tisztek és bezupázott altisztek részesítik a szegény ujoncot.

Ime hát az eredménye másfél évi küzdelemnek.

Hol vannak és miből állnak azok az engedmények, amelyet a magyar parlament ellenállása az erőszakkal szemben kicsikart az osztráktól? Hova lettek és mit értek el azok a hangzatos követelések? Papiroson áll egyrésze, a legesekélyebb! De hát hol van a magyar hadsereg, a magyar vezényszó, az önálló vámterület, hol van a magyar nemzeti bank?

Szegény, ezerszeresen szegény Magyarországnak. Így kell neked közel négy évszázad óta tűrni és szenvedni, csak azért, mert az országos ügyeket intéző erélytelen fiad olyanok, mint az élet és akarat nélküli fabábok, a kiket ide-oda lehet rángatni.

Béke van hát a magyar parlamentben. Mire e sorok napvilágot látnak már az 1904 re szóló ujoncjavaslat is el lesz fogadva. Ugyanerre az évre az indemnitit is megszavazzák, mindent, mindezt amit Tisza István akar. Burokban született ez az ur, hogy olyan égbe kiáltó szerencséje van.

Csodálatos egy individium ez a magyar közélet, nincs már benne egy szikrája sem a feltétlen becsületes és hazafias önértetnek. A lelkesedése szalmaláng, sőt még kevesebb. Hátáros a gyalázattal az a nem törődés, amelylyel az ország intelligensebb eleme a mai országos állapotokat nézi. Mit törődik ez az intelligensebb elem a néppel, az ország hatalmas, nyers erejével.

Uristen! Ha elgondolom, hogy hat-nyolc

milliónyi épkezlábu magyar ember, mint egy óriás talpra állna és követelné az * 1687-ben elrabolt, megsemmisített igazait, milyen más arcot vágna ez az intelligensebb elem? Talán erre az isteni utmutatásra elboritaná lelkét a faj a hazaszeretett lángja és élére állna a nyers erőnek, a mely visszaállítaná a Magyar nemzet jogait.

De hát mit tehet az a sok milliónyi épkezlábu ember, ha ninesennek vezetői, ha nines aki felvilágosítsa őket, hogy ez a mindeneket németesítő állapot tarthatatlan és nem szabad, hogy örök legyen!

Mit tehet a sok milliónyi nyers erő, ha ennek az erőnek egy tekintélyes hányada — a kieroszakolt eskü sulya alatt — köteles a hatalom által kezébe adott fegyverrel, ha szól a németnyelvű parancs, testvéreinek vérént ontani.

Másfélévig folyt a hiábavaló szószátyárkodás. Pedig hát csak kitartásnak kellett volna lenni. Katonát, pénzt nem adni a bitorló hatalomnak

Ki kellett volna esikarni az isteni anyagot az erőforrást az osztrák kezéből. Milyen más állapotok lettek volna, ha Tisza Istvánnal is úgy jártak volna el a képviselőházban, mint ahogy Khuen Héderváryval tettek. Nem kellett volna szóhoz engedni. Akkor pedig, mikor szájkosarat erőszakolt a szólásszabadság jogára: egyszerűen ki kellett volna tessékelni az országházból. De hát megijedtek a nyulszívűek. Féltek az új választástól és a rettentetlen gladiátor-nak mindent megadtak: katonát, pénzt. Még talán a lelküket is eladták volna a kilátásba helyezett tál lenséért, melyben a képviselői mandátum is benne van.

Ilyen szégyenletesen dőlt hát el újra Magyarország sorsa. A gondviselés és a jó véletlen a megmondhatója, hogy mikor juthat újra szóhoz ez az ország.

Biborfényben ragyogott a reménység napja Magyarországon hosszú másfél évig, s ime a leáldozás színe soha sárga feketébb nem volt mint

*) Buda visszafoglalása után az 1687-ik országgyűlésen lemondatták a rendeket a szabad királyválasztás jogáról s eltörölték az aranybulla záradékpontját, mely törvényessé tette a nemzeti felkeléseket.

most. Mert 49 után bármilyen kétségbeesett állapotok is voltak, azért nem volt egy ember széles e hazában, aki azt hitte volna, hogy annak örökre úgy kell maradni, amint volt. És ma Tisza István és társai a köztudatba vitték, hogy lehetetlen azt kivinni, amit a magyar nemzet aka. Lehetetlen; tehát örökre ebben az állapotban kell maradnia a magyar ügyeknek?

Hát nem-e óriási paradoxon ez az állapot ahoz a reménységhez, a mi csak még félév előtt is elárasztotta a magyar ember lelkét?

Szegény Magyarország!

Liptófalvi H. István.

KOSSUTH.

Gyűljünk össze valamennyien egy családba
Szálljon vissza nagy apánk ifjusága.
S míg szavukon áhitattal elmerengünk:
Sirassuk meg magyar ifjak,
Hogy korábban nem születünk!

Nem hallhatjuk hajnali szél zendülését,
Kossuth Lajos harora hívó szent igéjét.
Mely a szívet olyan csodás lázba hozta,
Hogy az ifju, lányescók helyett,
A halálét kívánkozta!

— Miből voltál csodálatos nyelv zengése?
Mi szállt oda arany ajka peremére?
Hazaszerző magyar-ösök honszerelme?
Vagy bujdosó Rákocziék
Hazajáró szíve, lelke?!

Szabolcska Mihály.

KRÓNKA I.

ZSINDELÝKE ÉSZREVÉTELEI.

(Ellesett párbeszédéből.)

Ezerszemű szörnyetegnek kellene lennem, hogy ami Aradon az utóbbi időben történt, minderről pontos és tárgyilagos krónikát írhattak.

Mielőtt tovább mennék, nem állhatok ellent a vágy-nak, hogy egy kissé ne foglalkozzam az aradi sajtó mi-zerábilis állapotával. Csak nemrég pusztítottak és ölekeztek a sajtó vezér emberei, és a barátságos kvaterkázás mellett talán benső szív- és lélekbéli fogadalmat is tettek arra, hogy soha többé nem fognak agyarkodni egymásra. Sőt még a tekintélyes és jó tollal rendelkező Stauber József is kijelentette az írók ismerkedési esté-

lyén, hogy milyen fontos kötelessége a sajtó embereinek az egymás közti kollegialis jó barátság. Fájdalom — mondta Stauber — hogy a sajtó óriási konkurenciája csak hátrányára van annak a szent barátságnak, amiből úgy se felette nagy mértékkel éreznek egymás iránt a tollforgató emberek.

Milyen boldog is volt Stauber szerkesztő azon az estén, mikor látta, hogy talán mégsem olyan nagy az ellentét a sajtó emberei közt. Hiszen példa volt reá az a barátságos ismerkedési kvaterkázás, amely alkalommal mindén párt- és különböző érdekárgyalatu laptárs, kartárs urak minden utógondolat (?) nélkül szorítottak egymással barátságos jobbot . . . És csodák-csodája, ki hitte volna, hogy március 15-re, a szent szabadság napjára, amikor a sajtószabadság emléke glorifikálja ezt a napot, ugyanekkor rontanak egymásra a sajtó emberei, és annyira lesajnálják egymást, hogy ahhoz fogható az ötvilágrészben eseményt. Aradon lehet még majd a jövőben tapasztalni. Mert bizonyosra veszem, hogy nem utolsó csunya eset volt a nagytekintélynek örvendő aradi laptársak között.

Ez az újabb hecc tulajdonképpen a színházi ügyekből indult ki. Ki hitte volna, hogy Zsül ügye ennyire fel tudja kavarni az aradi szunnyadó társadalmat. Ki hitte volna, hogy még a sajtó is nekiront egymásnak a színház miatt, annyira, hogy még a levegőbe való puffogatásra is rákerül a sor: de hát hála a gondviselésnek, minden komolyabb baj nélkül.

Le lett sajnálva a színügyi-bizottság. Kényuri hatalma annyira meg lett nyírbálva, hogy most már akár ne is létezzon. Mert hát teljesen feleslegessé vált ez az intézmény.

Müller Károlyra is rázudult a kellemetlenségek halma, hogy végelkeseredésében kénytelen volt botra gondolni, de mivel megsajnálta ellenfelét, hát inkább letett a botozási szándékáról: ezt különben tekintélyben és előkelőségben gazdag multja sem engedte volna meg. Így tehát Schröder Béla sértéseire a törvényes igazságszolgáltatáshoz fordult, majd megadja az neki az elégtételt úgy, amint azt a paragrafusok előírják. Egyébként pedig mindenki azt mondja, hogy egy kicsit szokatlan a zsurnalisztikában az, hogy kölesönös kirohanási ügyek, amelyben egy pár lovagias ügy is előfordult, a bírósághoz kerüljön végelintezés miatt.

Én mindig rokonszenveztem a függetlenségi párt vezérembereivel, de most végtelenül bánt az, hogy ennyire visszavonult a támadás elől. Pedig hát a függetlenségi párt sajtója mindig előljárt abban, hogy hogyan kell az emberek orra alá borsot törni, a szatira fűszerezte paprikás ízű igazságokkal. Lám, lám, így szokott ez lenni nagyobb szabásu hadjáratokban is. A hadviselő felek egyikének okvetlen meghátrálni, vagy futni kell.

A Füles Bagoly kutyának rajzolta le Schröder Belát, amint alaposan megugatja a jámbor Müller Károlyt. Ebben ugyan semmi különös nincs, mert hát aki bírja, az ugatja és marja a másikat. Az a hír volt elterjedve, hogy Schröder Béla fáklászenét kap erélyes fellépéseért; de mivel a függetlenségi párt is fáklászenével akarta megtisztelni

a bemoesolt elnököt, tehát a Schröder-párt lemondott a misztikus fáklafényű tetszésnyilvánításról. Erre aztán egyet gondolt a függetlenségi párt és ő is elejtette a zenés ovációt. Gondolta: ha elnökünk zsebvágta a gorombaságokat és elhallgattatta megsértett lelke háborgását, mi is hallgatunk addig, amíg a bíróság rá nem huzza a vizes lepedőt elnökünk ellenségére.

Az egész hecbeben az a legszomorítóbb, hogy a derék, a gladiátor természetű dr. Szalay Noldi is bejutott a krédóba. Már minden készen volt arra, hogy Noldi kardéltre hányja akár az egész Schröder frakciót, de a sors és a jólelkű véletlen úgy akarta, hogy ez meg ne történjen, a kölesönös egymás iránt való jóakarattal megfékezte a véletlen vérszomját. Így aztán a központi szálló termében nem folyt vér. A kielestett kardokat hazaszármazgaták. Tehát a Zilahi-féle heceből kiindulva tele volt a levegő puszkaporról: a gyanúsítás, a bojkott, a hírlapi polemia, a kontravelemények, majd bot, kávéházi incidens napirenden voltak . . .

Most hála Istennek vége van mindennek . . . És Zilahi az egyetlen boldog ember, aki a markába nevet és azt mondja, hogy most mindenki a lábánál nyugszik. És boldogan így dudol:

— A színügyi-bizottság szarva le van törve. A Függetlenség című újság le lett sajnálva. Farkas Ferenc pedig le van hurrogva Müller Károly most már nem bánik el velem — mint ahogy azt a színügyi-bizottsági ülésén nagy hangoz megígérte. Én boldog ember; most már a városi közgyűlés tányéron fogja nekem felajánlani az általam megkeresztelt nemzeti színházat. De nem kell, ezerszer is nem kell! Mert engemet még kötéllal sem lehet visszatartani. Ugy elfutok ebből a városból, hogy vissza sem nézek, nehogy sóbálványnyá változzam, ha a berimázkodott pályázatomban minden pontját változatlanul el nem fogadja a nagytekintetű városi közgyűlés, amelynek főbb pontjai ezek:

— A nyári színházért bért egyáltalán nem fizetek. A tizenkétezer korona tartozásomat el kell hogy engedjék. A fűtés és világítás költségeit a város kell hogy fizesse.

Társulatomban elsőrendű tagjait, úgy mint eddig is, a vidék legjobb erőiből fogom kiválogatni, feltéve, ha hozzám mernek jönni.

A sajtót semmibe sem veszem, még kevésbé az olyan tollforgató embereket, akik szemembe mondják az igazat. Legfőképpen pedig a színügyi-bizottságot nem veszem komolyan és semmiféle határozatát nem respektálok.

Végül pedig csak úgy vagyok hajlandó keresztszínházamnak nemzeti direktora lenni, ha a városi közgyűlés kebeléből egy reklambizottság alakul, amely kötelezi magát arra, hogy mindenkor bedobolja a színházamba a közönséget. Legvégül pedig megjegyzem, hogy csak olyan kritikust fogok megtűrni a színházamban, aki előre írásba adja, hogy mindörökké dicsőímet fog zengeni rólam és szemenszedett kitűnő társulatomról. Az ilyen tollforgató embereket aztán szívesen látom néha-néha ebédre is, va-

amint azokat a városatyákat is, akik a reklámdobot ütik majd mellettem.

Sok, sok minden megtörtént már Aradon olyasmi, ami szinte lehetetlenség számba ment. Tehát senki se esodálkozzék azon, ha Zilahi lesz újra az aradi színház igazgatója.

Meg a közelmúltban láttam ablakunk előtt ellovagolni Kálmán Mihályt, aki most szabadult ki az aradi törvényszék börtönéből.

Senki sem sejtette, hogy a gavallér embernek látszó svindli dr. ügyvédjelölt, szélhámos és csaló. Kicsi híjja, hogy Kálmán Aradon meg nem nősült. Nem egy leányos házba volt bejáratos, a hol mindenkor szívesen fogadták. Hogy ne is fogadták volna szívesen a leendő ügyvédet, aki kitűnő udvarlónak bizonyult. Lovagolt, párbajsegédkezett, verseket, színi kritikákat írt . . . És egy szép napon úgy eltűnt mint az éter.

Mi szegény leányok ugyanez kiábrándulhatunk a ferjhezmenés vágyaiból, ha e keserű tapasztalatokra jutunk. Ime így néznek ki a gavallér partiképes urak. Isten bizony, azt sem lehet tudni, hogy hát kiben is bízzék az ember.

Pedig hát az édes, és a szerelmi vágyra hangulatot keltő szép tavaszi érzelmek hatása alatt könnyen megfedkezhetik az ember magáról és odaigéri a szívét, a kezét a turbékoló imádónak. Ó istenek, görög istenek mentsetek meg engem a Kálmán Mihály féle nagystilű svindli doktoroktól.

A tavaszról jut eszembe, hogy beköszöntött már a toaletti változtatás ideje is. A korzón már feltűnnek a minenféle bolondos divatu tavaszi ruhák és kalapok.

Ilyenkor tavaszszal tapasztalható legjobban, hogy kinek milyen az izlése. Az embernek eláll a szeme, szája, mikor a korzón végig megy. Szinte esoda, hogy milyen papagály és stíglie izléssel öltözködik némely hölgy. Mert tudni való, hogy a stíglie madárnak és a papagálynak van a legfeltűnőbb bolondos tollazatja. Legközelebb talette szemelvényeket fogok közre adni.

A korzónak eddig legfeltűnőbb alakja, Almássy Lola is itt hagyja Aradot. Pedig öltözködés dolgában ugy a szinpadon, mint a korzón egyaránt vezetett Almássy Lola. Nem lesz már kit jól végig nézni az aradi fehér máju szép hölgyeknek. Virágvasárnapkor elmegy Aradról a korzó starja, csak az a kérdés vajjon hová? . . . Mint tudva van a miskolci szinigazgató Németh, Porzsolt sorsára jutott, megbukott: így aztán az ujonan szerződötetett tagok a legnagyobb bizonytalanság elé néznek. Dehát Almássy Loláért nincs mit búsulni meg él ő a jéghátán is. Mert a távoli északon az eszkimók hazájában elég ha a bájos kokott egy pillantást vet a jeges éghajlatra és a fagyos szívű eszkimókra, hogy forróságot okozzon, és mindeneiket az ő imádatára meghódítson. Dehogy fog gondot okozni Almássy Lolának az élet, ő kapja meg, még a hideg éghajlat utolsó fokáját is.

A jövő héten mutatkoznak be a társulat új tagjai. Kettő közülük már régi ismerősök: Felhő Rózsai és Ternyei, mind a kettő kedvence az aradi közönségnek. A drámai

személyzet jeles erősségei Hadrik Anna és B. Pákey Margit lesznek. Azt hiszem, hogy az új tagok mindegyikéről külön-külön megemlekeznek majd e lapok színházi rovatában. Tehát nekem egyelőre, nagyon kevés mondani valóm van róluk.

Azt egyelőre elárulhatom, hogy B. Pákey Margitot személyesen ismerem, és játszani is láttam nem egyszer. Igen tehetséges drámai szende színész. Mindenképen feltűnést fog kelteni. Előkelő megjelenésének nagy előnyére van a válogatott és jó izlést eláruló öltözködés. Eltekintve attól, hogy olyan fekete éjsötétségű szemeket és olyan ebenfekete dús haját, mint a milyen Pákey Margitnak van, csak nagy ritkán lehet látni.

Rémelem, hogy ezúttal semmi okot nem adtam arra, hogy némely t. olvasóm, megharagudna reám. Az utóbbi időben hirtelen terjedt annak, hogy az én írásaimért a szerkesztőmet elpáholják. No, már ezt még sem akarnám, hát az új inkább átengedem magamat a végtelen szeretet, szerelmes, hángulatának. Mert itt a szép, az aranyos, az úde, a virágfakasztó ragyogó ifju tavasz. Boldog, nagyon boldog vagyok. Tehát mért ártson más embertársának —

Zsindelyke.

ÉBREDJETEK.

Komor, sötét az én bús dalom,
Nem szól benne csak a fájdalom,
Panaszom is napról-napra nő,
Eljön-e a régvárt idő?

Bármerre néz könnyező szemünk,
Azt látjuk csak, pusztul nemzetünk,
Lánca-verve szellemünk, karunk,
Ellenségünk rabjai vagyunk.

Nem értjük a korszellem szavát,
A tett menti meg csak a hazát,
S hogy közelg egy szebb kor reggele,
A megtorlás régvárt ideje.

Ó, gyáva kor satnyult nemzedék
Nem féltetek a mennyi istenét?
Hogy lesujt, ha tovább alszotok
S fegyvert nem fog bénult karotok?

. . . Mindhiába, bús az én dalom,
Nem szól benne, csak a fájdalom,
Mert panaszom napról-napra nő,
Eljön-e a régvárt szép idő?

Hollósy Sándor.

AZ ALFÖLD SZÉPSÉGRÓVATA.

Bökös Etel.

Weisz Hugó felv.

A MILÓI VÉNUS.

Irtá: Márkus Alajos.

A table d'hotelnál a legzajosabb hangulatban ült együtt az a társaság, mely Herkules fürdő elite közönségét képezte.

Nagy, hosszú fehér asztal volt, szépen feldíszítve virágokkal. Többnyire németek ültek körül, férfiak, asszonyok vegyest. Meglehetősen szintelen társaság. Egy-két idősebb pár, egy-egy penzionált katonatiszt leányaikkal és néhány fiatal ember, amilyenekkel tucatszámra találkozunk a bankok büroijában. Én és egy magyar festő, akivel együtt mentünk kipihenni a téli nagyvárosi zajos életben eltöltött fáradságos munkáinkat.

Míthogy mi voltunk a legújabbban érkezett vendégek, minket kapesoltak be két végső szem gyanánt ebbe a láncba. Az asztalfőn egy fiatal orvos foglalt helyet, mely kitüntetés számára semmi egyéb nem látszott igazolni, mint az, hogy fekete nyakkendőt és smokingot viselt. A pincér nála kezdte meg a fogást.

E pillanatban a nyitott ajtón két új vendég lépett be. Egy férfi és egy nő. Fiatalok. A férfi szep, fekete. Ugyanaz a kifejezés ült az arcán, amelylyel a legtöbb társaságbeli ember egy reá teljesen ismeretlen, közömbös társaságba lépni szokott. Mint ha ezt mondaná. „Bánom is én, hogy kik vagytok. Közétek ülök, mert veletek kell ennem, vagy mert veletek kell utaznom, vagy az előadást hallgatnom. Különbön pedig nem érdekelték.“

A nő egy magas, sikkos, vöröshaju hölgyecske, hogy most magára látta tere-

lődni az egész társaság figyelmét és szemlesütve közeledett férjével az asztalhoz.

Amilyen szerencsés az én festő barátom, a főpincéri bölcsesség ő melléje ültette az asszonykát, míg a férfi néma fejbólintással az én oldalam mellett foglalt helyet. Társammal egyetértő pillantást váltottunk. Ismerem rendkívüli rajongását a vöröshaju nők iránt és szemeinek fölvillogó mosolyából megértettem, mennyire kedvére van ez a rózsaszínű szomszedság. Csakhamar pazarolni kezdte rá udvariasságának minden finom gyöngédségét. A nő bájos előkelőséggel fogadta. Igen szép nő volt. Az az ingerlő szépség, mely a vörös nők sajátja. Hullámos haja, mintha szenvedélyének lobogása volna, az egyes hajszálakon föl föl csillanó arany pedig mintha vérenek egy-egy kipattanó szikrája lenne. Emellett bőrének csodálatos volt a teintje, a milyennel csakis vöröshaju asszonyok dicsekedhetnek. — ha nem szeplősek. A szemei feketék voltak, de annyi tűz égett bennük, hogy fekete nagy karikáit égő gyűrű fogta körül. Mindezt én igen jól szemügyre vehettem, mert finom metszésű arca szemben volt velem.

Az ismeretséget igen hamar megkötöttük. Én a férjjel, a ki ügyvéd Budapesten, barátom a nővel a kinek természetesen csakhamar én is bemutatkoztam. A férj mogorva volt és meglehetősen szófukar. A nő jókedvű és pajkos. Egész trillákat kacagott végig barátom apró szeretetreméltóságaira és ügyet sem látszott vetni arra, hogy a férje olyan hallgatóg.

A hideg északnak fehérarcu, szőke hölgyei után a budapesti fiskálisné égő vörös haja egészen lánggra gyújtotta az én utitársamat, aki az ebéd utáni fekete kávénál rajongó lelkesedéssel beszélt az új ismeretségéről.

Ez ebédétől kezdve el nem mulasztott volna egyetlen alkalmat, hogy vele találkozzon, hogy közelében legyen, hogy vele beszéljen. És ügyességének, egyéni szeretetreméltóságának és sok egyéb jelességének sikerült is a férj és a szép asszony barátságát megnyerni. Ő rendezte a kirándulásokat, gondoskodott a szórakozásról, utogyi hogy két nap mulva a fürdő valamennyi vendége suttogni kezdett a magyar festőről és a vörös fiskálisnééről.

Bizony, ha a fülgyógyászat külföld tudomány volna, mint a milyen, már rég kisüti vala azt a sajátságos tüneményt, hogy a férjek füléhez miért jutnak legkésőbb bizonyos suttogások, amelyekkel minden épülő embert teli donganak?

A budapesti ügyvéd mindjárt igen jó médium lett volna ennek tanulmányozására.

Hogy az én festőm sem hallotta, abban nincs semmi csoda. Az ő fülében egyre annak a szép asszonynak ezüstcsengésű trillái kacagtak.

Egy este el is hafároztam, hogy másnap figyelmeztetni fogom barátomat a terjengő hírekre. Legyen óvatosabb. Kényes dolog ugyan az ilyen ügyekbe avatkozni, de végre is idegenben voltunk s úgy hittem, hogy kötelességem óvatosságra inteni. Szépen ki is cirkalmaztam magamban, hogy milyen körülírással fogok hozzá a kényes ügghöz.

Masnap reggel azonban a szobapincér egy kis levélkét nyújtott át. Pillantást vetek reá. Nem nekem szólott. Az ügyvednek. Visszaadom a pincérnek, aki boesánatkérés mellett nyújt át egy másik levelet. Ez már nekem szólott. Rögtön ráismertem a festő írására. Csak néhány sor volt benne. Boesánatot kér, hogy bucsu nélkül utazott el, hanem egy sürgöny . . . stb.

Tisztában voltam azonnal. Ismerem én már az efajta sürgönyöket. Azután meg az a másik levél is elég ékes-szóloán beszélt. Mikor a reggelihez lementem, már akkor az összes vendégek ezzel a kis pikantériával édesítették meg reggeli kávéjukat. Mindenki tudott róla, mert mindenki előrelátta.

Minthogy ebben a dologban én is némileg érdekelve voltam, elhatároztam, hogy a legközelebbi vonattal elhagyom a fürdőhelyet, nehogy különféle kérdéseknek és kívánsági tekintetek ostromainak legyek kitéve.

Hogy a szerencsétlen férjjel se legyen találkozásom, ebédelni is egy messze eső vendéglőbe mentem. Azonban alig rendeltem meg egy kis sarokasztalnál az ebédemet — a vendéglő erkélyén, éppen közvetlen mellettem, kit pillantok meg? Az én ügyvédemet.

Ő is észrevett és — hangos kacagásra fakadt.

— Egy gondolon voltunk, ugy-e? szolt jókedvüen.
— Ön sem akart találkozni velem? No nem baj. Ha nincs ellene kifogása . . .

Egy mellettem álló üres székre mutatott.

— Kérem!

Helyet foglalt mellettem és minden bevezetés nélkül áttért a tárgyra:

— Ön engem sajnál, én meg a barátját sajnálom. Ebben áll éppen a helyzet komikuma. Ha színműveket szokott írni, hálásabb témát ennél az esetnél keresve sem találhatna.

— Nem értem.

— Mindjárt kérem. Önnek mindenképp tudnia kell, hogy Gabi nem a feleségem.

— Hát?

— Hogy kinek a felesége? Nem tudom határozotlan, azt hiszem, egy színészé, akitől én éppen úgy szoktam meg, mint a hogy tőlem elragadta az ön barátja — a milói Vénus segítségével.

— A milói Vénus?

— Ugy van! Ismeri ön azokat a transparenszeket, amelyeket az ablakokra szoktak fölakasztani s amelyek, ha rajtuk a világosság áthatol, bizonyos szép ábrákat mutatnak. Gabinak egy ilyen transparens a milói Vénus ábrázolta. Mikor néhány hét előtt vele megismerkedtem, és ez ismeretségünk bizalmasabb viszonyná fejlődött, abban állapodtunk meg, hogy valahányszor Gabi ablakában a milói Vénus megjelenik, akkor tiszta a levegő és Gabi egyedül van.

Minthogy pedig a színésznek már természetében rejlik, hogy mindenhol inkább található, mint otthon, a Vénus igen gyakran jelent meg az ablakban, hogy nekem Gabi epedő szíveről hírt adjon.

Egyszer azonban rajtavesztettünk. A színész váratlanul haza érkezett.

Ekkor elhatároztuk, hogy idejövünk nyaralni.

A közönség kitüntető szíveséggel fogadott és a társaságban is igen kellemesen éreztük magunkat

Tegnap azonban egy sétára indultam és midőn visszatekintek a szállodai ablakra, megpillantom ott a milói Vénust.

Rögtön tisztában voltam a helyzettel. Gabi ugyan azzal a jellel esalt meg engem, amelylyel annakidején a színészt. Mert Vénust, mint szerelmünk szent ereklyéjét magával hordozta mindenfelé.

Én ügyesen játszottam végig a szerepemet. Váratlanul toppantam haza és Gabi s az ön barátja ma már utban vannak . . . A szegény, szegény tatár!

* * *

Egy hét múlva Budapestre érkezve, az Andrásy-úton végig menve, füttyörszve jön velem szembe az én festő barátom.

Igen jókedvű volt és melegen szorított magához.

— Ugy-e nem haragszik hogy olyan hirtelen elutaztam? Hja, a sürgöny . . .

— Mondja inkább: Gabi . . .

— Persze, hogy Gabi . . . Mondhatom, ügyes asszony volt.

— Volt?

— Volt. Már csak volt . . .

— Hogyan?

— A milói Vénus segítségével megszabadultam tőle.

— Nem értem.

— Pedig a dolog nagyon egyszerű. Volt neki egy milói Vénusa . . .

— Azt tudom.

— Nos, hát négy napig laktunk együtt a Bristol szállodában, mikor egy délután észrevettem, hogy az a bizonyos milói Vénus megjelenik Gabi ablakában. — Rögtön gyanakodni kezdtem. És nem ok nélkül. Vénus most egy mérnöknek adott hírt Gabi epedő szíveről . . .

Nekem éppen elég volt már a lángoló hajból. — Egy jól kiszámított pillanatban toppantam haza és — Gabi most a mérnököt boldogítja a milói Vénussal.

IZA ÉS PÁLMA.

Regény.

4

Írta: LIPTÓFALVI ISTVÁN.

A milyen nagy hullámokat vert országszerte Dóry Gáspár ügye az öngyilkosság előtt, olyan hamar feledésbe ment az egész dolog, mikor a szerencsétlen embert eltemették. Ugy van ez mindennel itt a földön. Ma még a hirszárnya elviszi mindenfelé a szenzációt; az emberek beszélnek róla, meg is tóditják és nagy rémülettel tárgyalják az esetet;

de csak addig, amig egy másik ügy le nem szorítja a hirpiacáról a felfújt szenzációt.

Budapesten temették el Dóry Gáspárt. A vég-tisztességen nagyon sokan résztvettek. A halottnak minden meg lett bocsájtva; a temetésen a parlament is képviseltette magát. Még azt a képviselőt is ott látták a gyászoló csoportban, aki tulajdonképen Dóryt a halálba kergette. Talán ő sem akarta azt, hogy a dolognak ilyen szomorú vége legyen. Lehet, hogy bántotta a lelkiismerete, azért is ment el a temetésre, sőt tüntetőleg mindig a koporsó mellett haladt.

A temetés után, mint a sáskahad, megrohanták Dóryné a hitelezők. Olyan követelések is voltak, a melyekről Dórynének semmi tudomása sem volt. Egy egész sereg váltót peresítettek, a melynek némelyikén az asszony neve is szerepelt. Ezeket kifizette Dóryné, de a többről nem akart semmit hallani. Az özvegy ügyvédje azt a tanácsot adta, hogy még azokat se fizesse, a melyeken az ő neve is rajta van. De az asszony tisztelte az ura emlékét annyira, hogy nem akart újabb rossz hírekre alkalmat adni. Pedig azok a váltók, a melyeken az asszony neve is rajta volt, kitétek vagy harmincezer forintot. Dehát úgy látszik, hogy nemcsak az erkölcsi csapástól való félelmében dobta el magától Dóry Gáspár az életet, hanem az anyagi végromlásból is rettegett. Most derült ki csak az asszony előtt, hogy a férje gyengéd viszonyt is folytatott hol az egyik, hol a másik hiresebb kokottal. Sőt még egy jővevő primadonna is érdekelte Dóry Gáspárt, akire bizony sok pénzt költött. És az özvegy mégse gondolt haraggal a férjére. Ez talán azért is volt így, mert neki is voltak vétkei. Gorbói Félix gróf ilyenkor mindig eszébe jutott és bizonyos morális undor fogta el lelkét és ilyenkor mindig engesztelő érzelemmel volt az ura emléke iránt.

Az amortizáló kölesön még ebben az időben nem volt olyan előnyös, mint manapság. A közvetítés, a hosszadalmas lebonyolítás annyira szaporították a költségeket, hogy nem volt érdemes az ügyletbe bocsájtkozni. Dóry Gáspárné ügyvédje azt tanácsolta az asszonnak, hogy ne menjen bele a már megkezdett ügylet lebonyolításába, mert ő úgy se éri azt el, hogy a háromszéki birtok tiszta, tehermentes legyen. Mivel fia ninesen, hát semmi reális alapja nincs annak, hogy az özvegy ilyen súlyos gondokat vegyen a nyakára; még ha a férje élne, hát inkább volna értelme annak, hogy megmentsék a birtokot, de így jobb, ha eladják, mert nem jövedelmez annyit évenként, a mennyit törleszteni kell.

Az özvegy belátta hogy a jogtanácsosnak igaza van, tehát eladta a háromszéki birtokot. Mikor leszámolt az ügyvéddel, kapott még vagy huszonöt ezer forintot. Tehát a birtok eladásával újra szép összeg eluszott. A Pálma hozománya is alaposan

megapadt, úgy, hogy összes vagyonuk vagy hetven ezer forint készpénz lehetett . . .

Az árvaszék Pálma gyámjával Gorbói Félix grófot nevezte ki, amit a főispán el is fogadott.

Most, hogy Dóryné ilyen szerencsétlenség érte, a főispánné feltűnő részvétellel viseltetett iránta. Sokszor felkereste az özvegyet, vigasztalta és kérte, hogy Pálmával együtt ők is jöjjenek sűrűbben hozzá.

Most már aztán Dóryné is felmelegedett a főispánné iránt és igazi szoros barátság fejlődött ki közöttük.

Pálma mindennapos vendég volt a főispánnéknál. A grófné helyett mindig ő irt Izának a zárdába, aki alig várta, hogy haza jöhessen. Az anyjának szóló levele mellé, ami rendesen Pálma kezéhez jutott, — mert fel volt hatalmazva, hogy Iza leveleit felbonthatja, — mindig mellékelve volt Pálmának is egy külön leragasztott levélke, a melyben parányi betűkkel sok minden volt megírva.

Pálma sokszor nagyokat kacagott azokon a csintalanságokon, a melyeket Iza levelében oly őszintén megírt. Az utolsó levélben azt írta Iza, hogy már vége a türelmének, minden áron haza akar menni. Még ha Pálma ott volna, hát sokkal könnyebb lenne neki az élet, de így tarthatatlan. A sok újság közt még az is meg volt írva Iza levelében, hogy a kis francia abbé elcsapták az intézetből. Mert a pomádéstégely testvér megtalált egy elvesztett levelet, a melyet az abbé Izának irt . . .

Mióta az abbé elhagyta az intézetet, azóta már egy újabb ideálom van; — folytatta Iza a levélben — egy nagyon csinos huszárkadét, aki a fal kerítésének repedésébe rejti el a nekem irt leveleket. Azért írom többes számban, a „leveleket“, mert minden nap látom erre lovagolni az ideálokat és minden alkalommal bedob egy levelet a szekrényünkbe, persze olyankor, mikor a séának vége van. És fájdalom, én legtöbbször egy héten csak egyszer, a legszerencésebb esetben kétszer juthatok el a kerítéshez úgy titokban, és rendesen négy-öt levél van a kadettól. Én tudok magamon annyira uralkodni, hogy nem írok neki, dehát a hallgatás nem-e titkos viszonozása a szerelemnek? Egyébként pedig most nagyon rettegek, mert a kadét azt írta, hogy ha még továbbra is makaesul hallgatok, akkor legközelebb, mikor meglát, hogy a parkban vagyok, a lova hátáról átugrik a kerítésen, hogy velem beszélhessen. Ez aztán rettenetes botrány lesz, — gondoltam, s hogy ezt megelőzzem, hát irtam neki, a levelet egy favágó paraszttal dobattam a vasuti levél-szekrénybe. A válasz biztosan tudom, hogy már holnap ott lesz a kerítés repedésében . . .

Alig egy hétre e levél után egy távirat érkezett a zárdafőnöknőtől, hogy valaki menjen azonnal a grófkisasszonyért. A főispán, mielőtt utra kelt volna, táviratilag kérdezősködött, hogy talán beteg

a leánya? Erre Iza táviratozott, hogy nem beteg, de jöjjenek azonnal érte.

Oththon sejtették, hogy valami gonoszabb csínytevés miatt kell a kisasszonynak a zárdát elhagyni, azért hát a főispán nem is ment a leányáért; hanem a grófné kelt utra, hogy haza hozza a csintalan teremtést.

*

A zárda növendékei mind tudták, hogy Iza miatt küldték el az abbét. Már akkor haza akarta küldeni Izát a főnöknő, de mivel a komtesse avval védekezett, hogy ő nem tehet arról, hogy az abbé szerelmes lett belé, és ő egyáltalán arra okot nem adott, hogy neki levelet írjon. A főnöknő tehát megnyugodott és elfogadta Iza védekezését, de azzal a kikötéssel, hogy ez utul jobb és szorgalmasabb legyen, és az esze csak a tanuláson járjon.

Mikor Iza Pálmával tudatta, hogy irt a huszárkadétnek, másnap már ott volt a válasz a falrepedésben a meggondolatlan ifju katonától. A levélben arra kérte Izát, hogyha már azt a bravuros cselekedetet nem engedí meg, hát tegye meg azt, hogy nyole napon belől egy este mikor mindenki aludni tért jöjjen ki a zárdából egy negyedórai sétára. A kapus meg van vesztegetve, úgy fog tenni mintha aludna, s a kapukules az asztalán lesz; és ő akaratlanul nem veszi észre, hogy a komtesse kimegy a kapun. Csupán azt kötötte ki a kapus, hogy a kulcsot belől a zárba kell hagyni. Hogyha ezt nem teszi meg a komtesse, hát ő föbe lövi magát. De előbb akkor ugrik be a parkba a lova hátáról mikor legtöbben sétálnak ott, és a komtesse lábai előtt lesz öngyilkos. Tehát ő e levél kézbevétele után nyole estén át féltiztól éjjelig midég a zárda kapuja előtt fogja várni a komtesst, hogy vele végre egy pár szót válthasson. Már azért is mert őtet elhelyezték Erdélybe és tizennégy nap mulva elutazik. De inkább meghal mintsem úgy menjen el, hogy néhány szót ne váltson azzal az isteni teremttel, aki neki mindene.

Iza alig tudott uralkodni magán, már azért is, hogy a Sanyaru Vendelné, Mária Kunigunda nővér, aki a kiharikaturázás miatt rettenetes haragudott Izára is — észre vette mikor Iza eljött a kőfáltól és látta kezében a levelet. De a nővér azt hitte, hogy Iza azt ott el akarja rejteni, de mivel őt észre vette hát elállt a tervtől. Azért ettől a pillanattól mindég leselkedett Iza után.

A komtesse mindennap nyugtalanabb lett, már csak két nap volt hátra a nyolcból. A kapus mindég jelentősen nézett reá, de hogy a dologról tud valamit, nem szólt volna egy félvilágért sem. Iza sem mert kérdezősködni tőle, de a kapus e tekintetből bizonyosra vette, hogy igaz amit a kadet irt. Már, már felülkerekedett Izában az a gondolat, hogy el-

mond mindent a főnöknöknek. a levelet azt nem mutathatta meg, mert Mária Kunigundától való félelmében, a levelet elolvasás után még az nap elégette. Tovább tétovázott Iza; hiszen semmi baj nem lehet abból, hogy ő egy negyed órát a zárda falán kívül fog tölteni, hiszen a zárba marad a kapukules és ő azonnal visszatér. De hátha csak tréfa az egész dolog, hátha csak gyermekes játék a kadettól, hogy őt próbára tegye és aztán kinevesse. És hátha a kapus nem is tud az egész dologról semmit? . . .

A hetedik nap estéjén elhatározta Iza, hogy lemegy a kapushoz, és ha tényleg úgy lesz ahogy a kadet írta, akkor ő kimegy a kapun a kadet által kért légyottra Pláne azon a napon mikor a kadet arra éhővágólt nem is nézett a zárda felé, ez is egy ok volt arra, hogy Iza meggyőződjék vajjon nem e tréfa az egész dolog. Mária Kunigunda sem leselkedett utána ezen a napon úgy mint máskor. De ez csak cselszöveg volt Sanyaru Vendelné részéről mert ő jóllátta Iza zavarából, hogy valaminek kell történni.

Mikor a napos testvér meggyőződött arról, hogy a zárdában minden rendben van, bejárta a hálószobákat, a folyosókat, mikor látta, kor látta, hogy a növendékek mind nyugodni tértek, lesietett a kapuhoz, megnézni, hogy csukva van-e; nyugodtan vizonozta a kapus köszöntését és ő is szobájába sietett.

Iza csak színlelte, hogy alszik, alig várta azt a pillanatot, hogy elesenedesdjen minden. Csupán cipőjét vetette le, mikor lefeküdt. Most hirtelen felhuzta azt és lábujjhegyen ment ki a folyosóra.

Szép juniusi est volt, a hosszú sötét folyosó tulsó végén az üveg ajtón beszűrődött a halvány holdnak ezüst színű misztikus fénye. De ez nem világította meg végig a folyosót, azért nem látta Iza a folyosó közepén, a nyitott ajtó mellett leselkedő Mária Kunigunda testvért. A félelmentől már majdhogy vissza nem tért Iza, de már közelebb volt a folyosó ajtóhoz hát oda sietett. A kulcs a zárban volt, halkán fordított rajta egyet, és az ajtót nyitva hagyva sietett le a kapuhoz.

A fülkében méceses égett, a kapus az asztalnál ülve a fejét a két kezére hajtva szunyokált. A kapukules pedig az asztal szélére volt letéve. Ebben a pillanatban a kapun kívül halk sarkantyú pengés volt hallható. Iza már a kulcs után nyult mikor a folyosó ajtaját mintha valaki kilinesre tette volna be; Iza azt hitte, hogy valaki talán belülről be is csukta a folyosó ajtaját megrémülve ejtette a földre a kapukulesot. A kapus csak tovább szunyokált. Iza pedig mint egy ijedt őzike szaladt vissza a folyosó ajtóhoz, s kissé megnyugodva, gondolta, hogy a léghuzamtól csukódott be az ajtó kilinesre. De most nem ért rá ezen fontoskodni, hanem örvendett, hogy minden komolyabb baj nélkül a szobájába jutott. Mária Kuni-

gunda nővér, aki leshelyéből Iza után ment és a kapus fülkéje mögött huzódott meg leste a pillanatot, hogy bosszúból mikor csapjon le az áldozatra. Mikor a leányka visszatért fejcsóválva anélkül, hogy a kapushoz szólt volna sietett Kunigunda is a szobájába. Biztosra vette, hogy a most elrontott kaland ismétlődni fog és akkor ütött a bosszu órája.

(Folytatjuk.)

KRÓNIKA II.

Versben írják legujabban
Meg a heti krónikát.
Versben sokkal könnyebb
Irti minden féle kritikát.
Prózában csak nyugtát
Irhát a szatócs, ha teheti:
Versel most már a boltos is
Áruját úgy hirdeti.
De, hogy a dologra térjek
S meg írjam a mult hetet
Bele kezdek a munkába
S keresem a rímeket.
Párosával, ölekezve
Éppen mint jön én nekem
Bele fujok a dudámba
S kezdődik az énekem.
Nem látott az soha hajnalt,
A ki délben kel csupán
Addig hever lágy párnákon,
Míg a nap süt ablakán,
Nem látott az soha harcot.
A ki fél, ha puska süll
Nem látott az soha embert,
Ki nem tudja, ki a Zsül.
Messze földön híres ember
És még sokra viheti
Ha még újabb három évre
A színházat el nyeri.
Akkor fogja megmutatni,
Hogy ő úrnak született
S vele csak úgy konter-finter
Viccélődni nem lehet.
Lám a nagyhangú bizottság,
. . . Egyet kettőt szolt csnpán.
Most már el mehet aludni
Nincs rá szükség ezután.
Ők fogták meg a törököt
S a török már nem ereszt
A bizottság sirhalmánál
Ott diszeleg a „kereszt.”
„Reciseat en pace“ mondja

Reá most a fő szakács
Pihenhetnek most nyugodtan
Sutba tette nagy Lukács.
„Többet ésszel mint erővel“!
Mondja Zsül és mosolyog,
Azt hitte a böles bizottság.
Hogy én házi nyul vagyok
Ettem én már Debrecenben
Véres hurkát eleget
S velem csak úgy kanter-finter
Viczelőni nem lehet.
Ne bizottság határozza,
Hogy én ki és mi vagyok —
Jöjjön el az egész város
„Én közgyűlést akarok!“
És eljött az egész város,
Mert a Zsül híres gyerek
S ötlet csak úgy megsérteni
Mir nix, dir nix nem lehet,
Hoztak mindjárt koszorut is
Mit fájó sebre tenni jó
Volt is aztán a színházban
Olyan nagy ribillió,
Hogy térdig jártak a rózsákban
A „publikum sirt s könnyezett“
S olyan jól esett ez Zsülnek
Hogy tán még most is nevet
S arca még most is ragyog
S vigan mondja „udvarának“
„Ugy-e nagy művész vagyok?!”
S a bizottság eltemetve
S a tanács meg retirál
Fény örömben dicsőségben
Egyedül csak „Zsül ur“ áll.
Ugy kell nekik, mért hibáztak?
Mért bántották Zsül urat?
Őket szidják, s őt imádják
Ma már ilyen a hangulat.
Bántani a jó fiúcskát!
A ki csupa szív és ész?
Fikomadta „rossz bizottság“!
Már egy kissé túl merész.
Az szép volt, hogy *ide hoztad*
Most elüzni nem szabad
Meg kell Zsült nagyon becsülni
Mert ilyen „Diri“ nem akad.
A ki úgy tudjon igérni
Minden bokor nem terem.
Vig élet van merre ő jár
Tul — árkon, bokron és hegyen
Hogy maga felé hajlik keze,
Még a szent is megteszi,
Hogy a mit elébe adnak
Okos fejjel el veszi.
Hogy egy kicsit megnyirbálta
A diváknak gázsiját

Meg teszi más „kollega“ is
 S nem tépik ki a haját.
 S hogy a szinkör bére drága?
 „És fizetni nem akar“
 A pattvarba sok biz-a
 Még a Herkő paternek és
 Csak hat ezer korona.
 És a város nagy igényű
 Sokat kér keveset ad
 S ha mindent fel fal a város
 Akkor neki mi marad?
 És pörköltet talál ő fel
 Paprikásan, mint dukál —
 A magyarnak jó a pörkölt
 Jól lakik és odébb áll. —
 Ott a Vigszínház konyhája
 Az is ilyet produkál.
 S vigan élnek oda fenn mind
 Csak „jó“ Porzsolt szomorú
 Őtet már a sirba vitte
 A sok diva háború.
 Zsül vigan nevet felette,
 Hogy a könnye is potyog
 „Jó fiú volt“ kár érte!
 De én okosabb vagyok —
 Nekem nem kell Kürü Klári
 Az csak olyan lári-lári.
 Van nekem külömb divám
 Az aranyos feleségem
 Az én legdrágább babám!
 Ha őt hallom énekelni,
 Újra éled a szívem.
 Nem vágyom a mennyországba
 Jobb már nekem ide lenn:
 Ellenségim már legyőzve
 Most hozsánát zengenek.
 Ez a város kellett nekem
 Tovább innen nem megyek.
 Pénz is bor is van itt bőven
 A többi az csak bagatell
 Bizom még egy szebb jövőben
 Mert annak is jönni kell!
 Valaményi város atya —
 Holnap per-tu lesz velem:
 „Burdert iszom“ mindenikkel
 S a színházat „elnyerem.“
 S akkor aztán üvölthetnek
 Tölem mind a „Farkasok.“
 Megmutatom a világnak
 Hogy én mégis Zsül vagyok!
 És megkapja! —
 Miért ne kapná?
 Hisz a Zsül finom gyerek
 Lámpával sem találnának
 Külömbet „jó emberek“

MAGDA UDVARLÓJA.

Irta: Urai Dezső.

Szerették egymást, illettek is egymáshoz és még sem lehettek egymásé. Akadályozta őket a világ csunya felfogása, mely szerint szegény fiatal ember nem szerethet gazdag leányt őszintén, szívből, hanem minden esetben egyedül a pénzére vágyik.

Sok idő fog kelleni ahhoz, hogy a világ letegye ezt a szégyenletes mellékgondolatot és ők nem tudtak várni.

Özvegy elseni Elsen Frigyesné sokfelé megfordult egyetlen leányával, hogy megismertesse őt a világgal. A színház, hangverseny déli korzó, löverseny közönsége jól ismerték a katonás tartású asszonyt és a szép Magdát és csodálkozott azon a szembeszökő ellentétén a mely a két nő között uralkodott.

Elsenné, ki még férje idejében hozzá szokott a parancsoláshoz, most is csak a saját fejére hallgatott, csak a saját józan észét respektálta, mely elütte arczáról a jó szív esalhatatlan jeleit: a szelid vonásokat. Egy kis kört kivéve, gyűlölte és lenézte az embereket és bár nagyon sokat forgott társaságban, tudomásul sem vette őket. Mint nemes és mint buzgó katolikusként megvetette a polgárokat és más vallásukat, és jól lehet irigységből fakadó, ellenszenvet érzett a nálánál magasabb rangúak ellen is, kik közé, a mint ő mondá, férje ügyefogyottsága miatt nem tudott felemelkedni.

Magda atyja jellemét örökölte. Nem volt szép, de kellemes megjelenésű, ki szelid természetével és jóságával megnyert mindenkit.

A gögös anya aggodalommal fedezte fel leányában a „rossz“ tulajdonságokat és azon volt, hogy a neveléssel helyre pótolja azt, a mit szerinte a természet elrontott. Szigorú zárdái nevelésre adta a leányt, esupa büszke főrangú esemete közé, de a szent testvérek rosszul végezték a reájuk bízott feladatot. Ferde nevelésük folytán a leány ugyan vakbuzgó katolikusként lett, de megtartotta mindazon szívbéli jó tulajdonságokat, a melyeket anyja kigyomlálni óhajtott volna belőle.

A doktorral egy hangversenyen találkoztak először. Mellettük ült és hosszan figyelte a leányt. Tettszett neki a szép teremtés, a mint előre hajolt felső testtel magába látszott szívni a zenét. Szemei ragyogtak, mozdulatlan arca átszellemült és olyannak látszott, mint az élő szobor, melynek lelke ott ring a hatalmas hanghullámokon. Valósággal fürdött a melódiákban mint vizitündérek, a kik kéjesen odaengedik magukat a langyos haboknak.

A hatalmas tapsra, mely a megrészegítő zenét követte, összerázkodott és boszankodva nézte a tömeget, a mely brutális kitérésével eltörülte a lelkéből a lehetlennomságu nyomokat. Ünnepi csendben kellene követni az örökszép dallamokat, vélte, míg az emberi bensőben mint a lant megpendített hurja, kizsongja magát a zene.

Csodálkozva nézte a művészeket, a kik hajlongva, köszönték a tapsot.

A doktor, a lelkes zenebarát, élvezettel figyelte a gyönyörködő leány minden mozdulatára és az elragadó zene behatása alatt kétszerre bájosnak találta.

Az első számot ráadás követte. A program nem közölte a zenebarabnak sem a címét, sem a szerzőjét. A szám befejeztével anya és leány között élénk találgatás indult meg. Mindketten emlékeztek arra, hogy ezt a zenét hallották már valahol, de nem tudtak megegyezni a szerzőben. A doktor egy darabig mosolyogva hallgatta a találgatást, azután udvariasan odafordult az anyjához és megnevezte a szerzőt.

A szigorú asszony keményen végig nézett a doktoron, aki nyugodtan állta a vizsgálódást. Nem volt elégán

fiatal ember, ruhái nem készültek a legutolsó divat szerint, de azért jól öltözködött, ha mindjárt kissé nyárspolgárian is. Arcát rendez, de nem tulságig gondozott bajusz és szakáll borítá, nagy, kissé lomha teste fekete estély öltözékben feszengett és mélységesen kék szemével barátságosan szinte mosolyogva nézett a világba. Olyan derült lelkű filozófus benyomást keltette, a kiből a nagy tudós szívósággal párosul és a ki nem hideg, megvető modorban, hanem jóakaró felsőbbiséggel néz embertársaira.

Magda, amint a doktor megszólalt, odafordítá tekintetét és könnyed fejbőlintással megköszönte a felvilágosítást.

A doktor az est folyamán még egyszer abba a kellemes helyzetbe jutott, hogy a hölgyeknek szolgálatot tehetett. A ruhatár, a magános hölgyek e réme adott rá alkalmat. Egy darabig tanácstalannul nézte az ügyetlen, tehetetlen dühében toporzékoló asszonyt, a kit mentől jobban tolongott, annál jobban visszaszorították, azután hirtelen megvetéssel, elkérte a garderobe-cédulát.

A szigorú asszony nem gondolkozott. Idegesen a rancsoló kézmozdulattal nyújtotta át jegyét a fiatal embernek, azután kipirulva a haragtól és erőlködéstől, félrelépett és bosszusan szemlélte, mily biztosan és gyorsan jár a doktor a ruhadarabok birtokába. Azt sem tudta megakart dályozni, hogy az idegen fiatal ember először Magdára, azután ő rá felsegítse a kabátot, sőt kénytelen volt a szíves fúradózást meg is köszönni.

A doktor bemutatkozott és elbucszott a hölgyektől, nagy megkönnyebbülésére a büszke asszonynak, ki ezt a véletlen ismeretséget befejezettnak gondolta.

Nem úgy Magda, Neki, kit a sok kifogástalan, lakkcipőjű fiatalember, kik állandóan körülrajongták, hidegen hagyott, tetszett a doktor, és a következő napokon sokat foglalkozott vele. Megjelenése nyugodt, biztos viselkedése és okos szemei kiváló embert sejtettek vele. Ha az anyja előtt szóba hozta az ismeretlen fiatalembert, az büszkén visszaautasított minden közlekedést.

A következő hangversenyen ismét találkoztak. Mikor a hölgyek a terembe léptek, a doktor már ott ült régi helyén, közvetlenül Magda helye mellett és udvariasan üdvözölte az anyát és leányát. A büszke asszony ezen a határtalan tolakodáson annyira megharagudott, hogy egy pillanatig sem gondolt arra, hogy a doktornak ez ép úgy lehet az egész idényre bérelt helye, mint jó magának. Alig észrevehető bólintással válaszolt a doktor köszöntésére és gyors mozdulattal, mely éppen ném leplezte szándékát, Magda helyére ült, ki így távol jutott a fiatalembertől.

A doktor nem bosszankodott ezen az anyai taktikán ellenkezőleg: beszédbe elegyedett az érdemes asszonysággal, mely diskurzus jó ideig a monológ jellegét viselte magán, melyet ritkán szakított meg egy kelletlen „igen” vagy „nem”, a mi azonban nem zavarta a doktort, mert páratlan nyugalommal és meglepő tudással beszélt a programmon levő zenezámokról és azok szerzőiről.

Magda látszólag közönyösen, de azért feszült figyelemmel lesett minden szót és megállapította magában, hogy az az ember, ki annyira rajong a zeneért, amennyit ez a nagy tájékozottság elárul, csak nemeslelkű ember lehet.

A tél folyamán nagyon sokszor találkoztak ugyanazon a helyen és a mama mindenkor egyformán szigorú és büszke, a doktor pedig kedves volt.

Magda csodálkozással nézett fel a fiatal emberre, ki oly sokat tudott és oly keveset árult el fényes tulajdonságaiból.

Hogy mint változik a szimpáthia szerelmé az oly

lelki processzus, mely minden esetben másként, különböző tényezők behatása alatt lassabban, vagy gyorsabban megy végbe, de hogy elvégre megtörténik, az számtalan példa által bebizonyított tény. Magda és a doktor egyéniségeiben megtalálják azt a nagy közös vonást, mely minden vonzódásnak alapja és bár nagyon keveset közlekedhettek egymással, gondolatközösségük folytán megértették egymást. Minden elejtett szó, megjegyzés, minden mozdulat, melyben mintegy a sajátjukra ismertek, közelebb hozta őket egymáshoz, mert ilyenkor a leggondosabb anya ébersége sem használt.

A saison a vége felé közeledett és az anya bosszankodva tapasztalta, hogy a doktor egyéniségének varázsa alatt ő is felenged. Ok nélkül nem lehet tartósan gyűlölni és a gógós, de intelligens nő csakhamar azt tapasztalta, hogy éppen intelligenciája az, a mit a doktor rabul ejtett. Eleinte védekezett a varázs ellen, de ellen-szenve nem tartott sokáig úgy, hogy végre ő sem zárkózhatott el a doktor kedvező megítélése elől. Mihelyt indokolatlan ellenszenve eltűnt, mintegy az elmulasztottakat helyreépítendő, minden kedvességét ráparazolta a fiatal emberre és megtörtént az a csuda, hogy a büszke nő meghívta házához a doktort.

De most a doktor változott meg. Első látogatása alkalmával mintha kieserlített volna. Lehaglott volt és sehogysen lelte helyét az elegáns szalóban. Komoran szemlélte mindent, ami nem a jólétre, hanem egyenesen a gazdagságra következtetett és úgy érezte magát, mintha kedves félálomból hideg vízzel locsolták volna fel. Elvesztette magától a talajt, szórakozottan felelt, társalgás megakadt és a kínos szünetnek úgy vetett véget, hogy ajánlotta magát.

Magda anyja nem találta meg a különös viselkedés magyarázatát. Ki képes bepillantani ily különös ember lelki világába, ki képes kifürkészni mindazt, a mi ott lezajlik, ki képes megtalálni mindazon finom rugókat, a melyek az ilyen mechanizmust mozgatják, ki tudja megérteni mindazon elhatározásokat, melyek ott megérelődnek?

Egyszerű ember bizonyára nem. De a mit nem tud megfejteni a gondolkodó agy, a hideg józan ész, megsejti a szív. A csodálkozó tekintet, elejtett szavak Magda kezébe adták a megfejtést.

A fiatal doktor ideállá nőtt szemében, kinek elérhetéseért szívesen áldozta volna a nagy vagyont, melyet atyja hagyott rája.

Balga leány. Azt merte remélni, hogy a raffinált parthie vadászok korszakában a férfiban lesz annyi bátorság, hogy szegény ember léteére gazdag leány kezére aspiráljon.

Őszinte, igaz, meleg szerelem, szegény, nevetéses regényfrázisok. Régen elmúlt az idő, mikor e szavak hallatára hatalmas, világitó, éltető valamit gondoltak az emberek. Oh, a cselédek és varróleányok közé sülyedt magasztos érzés, hogy megtépzott tégedet a hideg, okos, számító kalmárszellem. Együgyű követőiden nevet a világ, mint a szegény komédiáson, ki bárgyu alakításával a valóság illuzióját akarná kelteni.

A doktor nem jött többé s a regény véget ért.

Kérjük azokat a t. vidéki előfizetőket, a kik az előfizetéssel hátralékban vannak, szíveskedjenek az előfizetési díjat beküldeni, mert ellenesetben postai megbízást leszünk kénytelenek küldeni, a mi több költséggel jár.

LILIOMSZÁL.

Régen írtam hozzád drága szépem verset,
Nehogy azt hidd talán, hogy szívem nem szeret!
Te vagy szívem, s lelkem féltett liliomszála:
Sorsom, s reménységem örök vágyódása . . .
Minden, mi e földön boldogságot adhat,
Virágomtól ered; s tőled várhatom azt!

Ha jól tudom édes, utolsó dalomban
Azon keseregtem: rémes víziókban . . .
Más karján láttalak, más ölelt tégedet,
Jussom nem volt hozzád; ez tépte szívemet.
De megtudtam már azt, hogy amit beszélnek
Üres fecsegés csak: rosszak az emberek.

És hogy te szabad vagy fehér liliomszál,
Többet ér ez nekem, az egész világnál.
Mert ez reményt ad, hogy te az enyém lehetsz:
Óh, add jelét annak, hogy már te is szeretsz?!
Drága liliomszál! Meglásd édes szépem —
Milyen hűséges lesz, ha tied: szerelmem.

Add hát jelét annak, hogy ne tétovázzak;
Hogy nyíltan is elmondjam az egész világnak:
— Ez a kislány enyém, ő a mindenségem!
Szeretem, szeretet is: feleségül veszem.
Édes liliomszál, fehér szép virágom,
Szőke fejceskéd óh, igent bólogasson . . .

Most, hogy a tavasznak fakasztó ereje
Gyönyörűsége ölt a nagy természetre;
Vegye észre szived, szellő susogását,
Ibolya, gyöngyvirág, bővülő illatát.
Szerelem mindenütt; óh vedd észre lányka
Mert szerelem ám az élet boldogsága.

Stella.

SZÍNHÁZ ÉS MŰVÉSZET.

Itt van virágvasárnap, bucsujárása a színészeknek, a régiék me nek, az újak pedig egy-két nap alatt már elfoglalják a régiék helyét. Lesz még elég alkalmunk az újakról írni, tehát most csak azok neveit iktatjuk ide, akik a mai nappal már nem tartoznak a társulat kötelékébe.

A drámai személyzet két főalakja, Gazdi Aranka és Könyves Jenő a Kurucz Feja Dávidban bucsuztak el az aradi közönségtől, mind a kettőnek bőven kijutott a virágból és koszorúból. Bejezy György és B. Répássy Gusztó Rolandmesterben léptek fel utoljára, sok, sok tapsot kaptak mind a kettő. A közönség szeretetét mindenkor érezhette a Bejezy-pár; de különösen Bejezy az, kinek távozásával pótolhatlan űr marad az operák és operettek an-

sanbléjában. Békésy Gyula is elmegy, a vidék legjobb bariton énekese. Hosszu ideig élénk emlékezetében marad az aradi közönségnek ez a kitünő népszínmű színész, kinek tökéletes játékaért és a magyar dalokban különösen érvényre jutott szép bariton hangjáért mindenkor osztatlan elismerésben volt része. Rózsa Lili, a legkedvesebb Bob is itthagya az aradi színpadot. Bob hercegben bucsuzott el olyan spontán, igaz, őszinte szívből fakadó ováció mellett, hogy az páratlanul áll a szokásos bucsufellépések közt. Sok, sok virág és igen értékes ajándék teszik emlékeztetéssé Rózsa Lili bucsuzó estéjét. Almássy Lola a vígjáték ansamblé stárja is elmegy, aki előttünk fejlődött művésznővé. Ő nem bucsuzott el: hogy miért, azt kellő argumentumokkal fűszerezve egy a szerkesztőnkhez írt levelében, mely e rovatban olvasható, adja tudtára az ő szeretett közönségének. Továbbá Szilassy Juliska és Mariházy Miklós is elmennek, akik tekintélyes pozíciót foglaltak el a társulat elsőbrendű erői közt.

Tisztelt Szerkesztő Úr!

Egy év előtt szíves felhívására, egy levélben leírtam. Hogyan lettem színésznő? Melyik a legkedvesebb szerepem? S hogy érzem magam Aradon? Levelemet azzal az igérettel zártam le, hogy egy év múlva beszámolok az itteni élményeimről.

Telvé ambícióval, nagyratörő reményekkel kezdtem meg itteni működésemet; ma tele van a szívem keserűséggel s alig várom a percet, hogy elhagyjam ezt a helyet, a hol életem egy olyan küzdelmes esztendőjén vergődtem keresztül. Nagy enerzsiámnak és kitartásomnak köszönhetem csupán, hogy el tudtam viselni azt a sok méltatlan bánatmat és megmagyarázhatlan intrikát: a melynek nap-nap után ki voltam téve.

Igazgatóm nem haladásom előmozdításán volt, hanem szándékos, sokszor sértő mellőzésekkel akart lehetetlenné tenni, a mit alanti soraimban bizonyítani fogok.

Egy-egy jó szerepemhez mindig a véletlen útján jutottam, és ha olykor szép sikereim voltak azokat egyszerűen nagy szorgalmam és komoly törekvéseimnek, másrészt az irányomban mindig elnéző drága közönségemnek köszönhettem. Végtelen is ezért a hála, a melyet érzek, miért nem egyszer vesztettem el az életkedvemet és új erőt mindig az én jó közönségem szeretete jóindulata és kegyes pártfogása adott.

Az igazgatóm rossz akaratát bizonyítja, hogy az utóbbi hónapok alatt alig jutottam szóhoz. Józsi című vígjátékból engem — a társulat egyetlen vígjátéki színésznőjét — egyszerűen kihagytak! — Miért? Bizonyára nem bíztak eléggé tudásomban; vagy talán nálamnál biztosabb kezekbe helyezték ezt a szerepet? Erény útjai című vígjátékból szándékosan mellőzve reám osztottak ugyan tízen-két sorból álló epizód szerepet, a melyet saját egyéni reputációm érdekében én el nem játszhattam (a darab megért három előadást.)

Míndezek után kötelességemnek tartom felemlíteni, hogy szándékosan kerültem el a szokásos nyilvános búcsú-fellépést is; még pedig azon egyszerű oknál fogva, mert neveltségessé nem engedhettem magamat tenni, igazgatóm által. Én a kinek Loute, Mici hercegnő, Delila, Lady Milford, (Arany híd.) Helén, Szentirmayné stb. a parádés szerepeim; természetesen nem voltam hajlandó búcsúzni „Sabán nők elrablása” című özvíviz előtti darab egyik fél-ives kis szerepében, melyet Zilahy nagylelkűen nekem szánt.

Ezért vagyok tehát kénytelen ezen a szokatlan módon búcsút venni Arad város mélyen tisztelt kedves jó közönségétől. Fogadják lelkem végtelen hálás köszönetét azon kegyes jóindulatukért és szeretetükért a melyvel minden alkalommal buzdítottak nehéz pályám folytatására.

Önnek pedig kedves Szerkesztő ur nagy köszönetet mondok azért, hogy szives volt alkalmat adni e sorok közlésére.

Tisztelő híve

Almássy Lola.

*

Takarodó. A Vígsház műsorából ezuttal egy kitűnő dráma kerül az aradi színpadra. Ez az óriási sikert aratott darab mindenesetre tetszésre fog találni az aradi közönségnél is. A főszerepeket Aranyossy Janka, Békés Gyula, Bonis Lajos, Árkossy Vilmos, Ternyei Lajos és Győre játsszák. A darabot Békés Gyula rendezi.

*

Urhegyi Alajos képkiallítása. A polgári fiúiskolában rendezi Urhegyi képkiallítását, a melyen közel százötven olajfestmény lesz látható. Urhegyi művészete nem igen szorul dicséretre. A nemzeti Szalon kiállításán elég alkalma volt meggyőződni a nagy közönségnek arról, hogy Urhegyi az ország jelesebb festőinek egyike. Kinek képeit bizony nagyon hamar elkapkodják. Teljes nyolc napig lesz nyitva a kiállítás, a melyet ne mulasszon el senki megnézni és aki teheti vegyen is Urhegyi festményeiből: bizomnyal nem bánja meg.

VÁROSI KÉPVISELŐK.*

Lukácsy Lajos.

Amint a magyar parlamentnek vannak nagy férfiai, akik az országos dolgokban bírnak tényező szereppel, úgy van az kisebb arányban a városi képviselőtestületben is. Ha a városatyák közt nem volnának olyan

*Ezen új rovat alatt a közügyekben érdemeket szerzett városi képviselőket fogjuk ezután bemutatni.

emberek, akik szívükön viselik a város sorsát s annak fejlődését, úgy gazdasági mint szociális szempontból, akkor bizony sok város századokig sem haladna még egy lépést sem előre. Szerencséseje van e tekintetben Arad városának. Itt a városatyák közt bizony elég tekintélyes számban vannak azok, akik nem röstellik a felszólalást mikor tényleg valamely ügyben helyén való dolog érvelni a város érdekében.

E sorok fölött bemutatjuk Lukácsy Lajost, Arad szab. kir. város törvényhatósági bizottsági tagját, aki virilis jogánál fogva 12 év óta tagja a városi törvényhatóságnak. Ezelőtt évekig a megyei törvényhatóság tagjai közé tartozott.

Mint városi törvényhatósági bizottsági tagnak első szereplése arra az időre esik, mikor a város tereinek és utcáinak befásítási indítványával állott elő és a Szabadságot a saját költségén fásította be.

Ezen idő óta karolták föl Arad városában a terek és utcák befásítását úgy, hogy ma már Aradon minden teret és utcát fák díszítenek.

Nagyszabásu mozgalmat indított a múlt évben az aradi szalmapapir gyár bűzének megszüntetése iránt, mely az egész város levegőjét megfertőzteti.

Ebbeli fáradozásait eddig teljes siker nem koronázta, de tagadhatatlan, hogy a viszonyok e téren sokat javultak, mert a közgyűlésen tett felszólalásaival magára vonta a minisiteriumok figyelmét, amelyek éppen jelenleg hatalmas akciót kezdettek és folytatnak ezen egészségtelen állapot megszüntetése iránt. Sőt, maga a gyár is tetemes áldozatokat hozott, hogy a helyzetet javítson miután Lukácsy felszólalásai erre őt sarkalják.

A márczius havi városi közgyűlésen az Arad városi színház érdekében tett indítványa sokkal ösmeretesebb, és élénkebb emlékeztetőben él a közönségnek, mintsem azt részletesebben ösmertetni kellene.

A márczius havi közgyűlésen tett indítványával visszahódította a törvényhatóságnak 20 év óta feladott azon jogát, hogy a szingazgatót a törvényhatóság tagjai válasszák, a szerződést vele megkössék és hogy a szingügyi választmány felett is, amely eddig korlátlanul és minden felelősség nélkül működött, e felett is a törvényhatóság gyakorolja fenhatóságát, szóval jogot és alkalmat szerzett a törvényhatóság tagjainak, hogy a szingügyi kérdéséhez a közgyűléseken ezentul hozzászólhassanak, a mi mindenesetre oly nagy viv-

mány, mely a színügynek e fontos társadalmi és kulturális ügy felvirágozásának derengő hajnalát jelzi.

Lukácsy Lajos tevékenységéből okulhatnak azok a városatyák, akik egy emberőtön át viselik e felette diszes tisztséget, és soha még egy szóval sem járulnak hozzá egy nagy város fejlődéséhez szükséges jobb eszmék megvalósítására.

A szabadság napjára.

Irtta és az „Aradi” Székely Ottthon” márcz. 14-iki szabadság-ünnepén felolvasa: **Végh István.**

Mi a Szabadság? Fényes égi csillag,
De fénye csak a bátraknak ragyog,
Mely rabszolgából fél istent teremt
S febrázza a szunnyadó rabot.
Megreszketteti az egész világot
Rombol és dönt a merre elhalad,
Koronák hullnak, trónok dőlnek össze,
A gyáva zsarnok fényétől elszalad.

Hatalmassá teszi a gyenge népet
A véres bibort rongyá tépi szét
A drága hermelint a sárba mártja
S vérrel áztatja hófehér színét.
Világot rombol és világot épít
Hatalma fel az ur trónjáig száll;
Hirnév dicsőség jár mindenütt nyomába
Sajelszava: „győzelem vagy halál.”

* * *

Mit tudja a rab, hogy mi a szabadság?
Ki életét börtönben tölti el!
Mit tudja ő az örök sötétségben,
Hogy a viradatnak egyszer jönni kell?
Csak tűr tovább megszokta már vasát
A rabbilincse játszótársa lett
A láncszemeket számlálgatja lassan
A már lemorzsoltt hosszú éveket.

A rab nem tudja, hogy mi lehet a hajnal?
A sötét éjre milyen a viradat.
Mikor jön fel rózsaszín sugárral,
S mikor tűnik le biborban a nap?
Megszokta ő már rég a szolgaságot
Az agya tompult, lelke sivár, rideg.
Febrázni őt a renyhe tespedésből
Csak korbáccsal és ütessel lehet.

Ilyen rab volt egykor a magyar is
Mig el nem jött a fényes viradat,
Fel kelt a nap s ő ébredezni kezdett

„Most vagy soha!” Itt a nagy pillanat!
A rab fel eszmél nehéz álmából,
Rég el feledte, hogy ő még járni tud
Megrázta kardtól rég elszokott kezét
S lám a bilincs kezéről mind lehullt.

S a porkoláb szemképrázva nézi,
Hogy a hitvány rab lerázta zord vasát
Bilincset vágta kinzója szemébe,
Feltépte gyorsan börtöne ajtaját.
S ki a szabadba, a hol fényözön,
Virág illat várta a rabot.
Szemképrázva nézte a szegény rab:
A ragyogó, a felkelő napot.

Ez hát az élet? Ez hát a szabadság?
S ezt nélkülözte oly sok éven át
Ezért öntözték annyi vérrel s könnyel
Szerte-szét a szép magyar hazát?
Ezért állított verpadot a zsarnok?
Ezért vértett el annyi vértanu?
Ezért állt lángban, füstben annyi város?
Ezért hamvadt el oly sok szép falu?

Ez a szabadság! Ez az égi csillag!
A zsarnokoknak legféltebb kincs,
Ezt rejtegetik, mint fősvény a pénzét
Ezért van börtön, ezért van bilincs.
Ezért van bakó, bitó és a bárd,
Hogy leüssék a lázadó nyakát.
Ezért vértett el Zrinyi és Frangepán
Martinovics és még ki tudja hány?

A nap hát eljött! Szabad lett a rab
Most vagy soha! Itt a pillanat.
Szenvedésit meg kell hogy torolja
S már ott ragyog kezében a kard.
A nemzet talpon, megérti dalnokát; —
Elhangzik a költő láng szava
„Talpra magyar!” Nem leszünk rabok!
Fegyverre mind, mert szólít a haza!

S kik eddig törpék voltak • mit se nyomtak
A nagyságok hatalmas mérlegén —
Egy nap alatt óriások lettek: —
A harc s dicsőség véres mezején.
Megadtak mindent a mit kért Kossuth,
Halomra gyült mind a sok áldozat,
Fegyverben állt az egész magyar nemzet
És harcra készen néhány nap alatt.

S megindult a harc életre halálra
Ugy nőtt a honvéd mint a vadvirág, —
Nem rettent vissza ezer ellenségtől
Jött volna bár rá az egész világ. —
„Kossuth Lajos izente!” s el kell menni . . .
És otthon hagytak testvért, hitvest, anyát

*Mindent elhagytak a szent „Szabadságért”
De megmentették „nekünk” a hazát!!*

*Miénk e föld ők hagyták ezt reánk,
Kiknek véreből arany kalász terem
S nem veszi el soha senki tőlünk
Míg magyar dal zeng rónán és hegyen
S míg egy csodás név varázsa él szívünkben
S míg sirját el nem söpri zord vihar,
Addig itt állunk rendületlenül,
Addig nem félhet soha a magyar!*

*Légy üdvözölve „Szabadság fényes napja!”
Hozzád hasonlót nem szülnék századok
Fénysugárod új életre kelté
A börtönében szunnyadó rabot.
S míg egy magyar él a négy folyó között
Ne feledjük, mily nagy nap ez nekünk,
Ha elfelednők ezt megünnepelni:
„Nem lenne többé soha ünnepünk.”*

IRODALOM.

Bajtay Mihály.

„**Emberék**“ a címe Bajtay Mihály második kötetének, mely most jelent meg esinos kiállításban. Tíz elbeszélést tartalmaz és igazán érdemes az elolvasásra. Az olvasó megismeri e kedves elbeszélésekből az író egész lelkivilágát. Poetikus — és van szíve. Az ember, ha elolvassa a kedvesen és magyarosan megírt kis könyvet szinte maga előtt képzei íróját. Nem cifra és nem sallangos — igaz és eredeti. Nem járt letaposott utakon, hanem saját lelkivilágát öntötte sorokba mondván: ez én vagyok. Nem küzd szélmalomokkal, de a kiket élénk állit élnék és mozognak. Bajtay Mihály idealista és romantikus — nem léha és nem könnyelmű. Nem okoskodik és helyesen következtet. Egy tiszta világ gyermeke ő — kik még tudnak szeretni és hinni. Nincs a tíz elbeszélés közül egy sem kivetni való — sőt a „Karácsony est” és „Kovács”

című elbeszélése egészen betölti lelki világunkat olvasás közben s egész odaadással olvassuk el s szinte sajnáljuk, mikor már vége van a kis elbeszélésnek. Legnagyobb érdeme Bajtay Mihálynak, hogy nem akar „divatos és realiztikus” lenni. Nem bolygat társadalmi problémákat — hanem egyszerű és igénytelen tud lenni s épen evvelköti le figyelmünket és érdeklődésünket. Maradjon meg ő továbbra is ebben az irányban és biztosíthatom őt előre is, hogy még nagyon sok szépet és nemeset fog írni, mert a kinek ilyen nemesen érző szíve van, az hivatva van arra, hogy írjon s ne riadjon vissza az olvasó közönség ridegségétől és közönbösségetől, hanem törjön előre bátran s lelkesítse a rögös kemény uton Madách Imre nagy mendáca: „Ember küzdj és bizva bízzál!” — És nem fog elmaradni a siker, mit szívből kíván neki:

Öreg barátja.

*

Szabadság szerelem. E címen adta ki verskötetét Hollósi Sándor. Olvasóink előtt nem ismeretlen az ifju poeta neve, akitől mi is szoktunk hozni verseket. A szabadságot és a szerelmet énekeli meg verseiben Hollósi, és legtöbb esetben eltalálja dalaival a szívekhez az utat.

Nagy kár, hogy Hollósi lelke is át van hatva a korai divatos pessimizmustól, a mi semmiképen sem egyezik össze a huszonegy-huszonkétéves életkorral. Ez életkeserősége nem verhetett mély gyökeret az ifju lelkében akiszermeli csalódásai után a hazájára apellál, hogy ezentul már csak az az ő végreménye. A szerelmi csalódásnak, az ifju szívből fakadó szubjektív érzelme, oly messze esik a lángoló hazaszeretettől, hogy azt szinte alig értheti meg egy ilyen ifju poeta lelkü ember.

Egy hosszú élet csalódásai meghozhatják ugyan a a szépnem iránt táplált paradox érzelmeket. De Hollósi poeta szíve sok-sok leány után fog még addig sirni, mire a mostani képzelt és hamis pessimizmusa tényleg igaz érzelem lesz az ő lelkében.

Hollósi Sándor elég jól verssel, de csak akkor, ha közvetlen érzelmek penditik meg a lant hurjait.

Bárhova tekintek csak őt, csak őt látó.
Ott ragyog a képe minden csöpp fűszálon.
A csillagos égen, lenn a föld porába,
Ugy a mint megláttam rózsaszín ruhában.

Ez közvetlen és kedves pár sor, akár ne is mondjon többet . . . Mentül rövidebbre szabja verseit annál több poézis van bennük.

Csak ő című versének szintén nagyon jó két strófája.

Te vagy az oltár, én a golgota,
Mégse találunk egymásra soha.
Te vagy a nap fény, én az égi köd,
Melyet a hajnal lángsugára főd.

Te vagy az áldás, én a földi bu,
Te rózsató, én a tövis koszoru,
Te vagy a hit, a szeretet maga,
Én a reménynek kihűlt csillaga.

Néhány elbeszélő költemény is van a kötetben a melyek szintén tehetségre vallanak. Szerző a esinos verses könnvet: Váradi Antalnak ajánlotta halás tisztelettel.

*

Arad. Ez a címe annak a vaskos kötetnek, mely a napokban hagyta el a sajtót. A díszes kiállítású könyv méltatására legközelebb visszatérünk. Most csak azt emlíjük meg, hogy az illusztrált mű Aradváros ismertetését foglalja magában, melyet Edvi-Illes László és Kiss Ferenc szerkesztettek.

A NAGY VILÁGBÓL.

Nagy Sándor dr.

Dr. Nagy Sándor képviselő. Az országnak kevés olyan városa van, mint Arad, a mely annyi képviselőt adna a parlamentnek. A szomszédos esanádmegyében, Nagylakon választották meg dr. Nagy Sándor aradi ügyvédet képviselőnek. Óriási bizalomnak a tanujele ez a 404 szótöbbség.

Szó ami szó, egy kis szerenese is kell az ember életéhez. Mi ugyan csak örvendeni tudunk Nagy Sándor sikerének, de ez az eset újra egy fényes bizonyítéka annak, hogy az ember sohasem lehet próféta otthon. Arad közéletében tekintélyes számmal vannak olyan férfiak, akik az ilyen frappans bizalomra, érdemesek, az a nyolc képviselő, akik Arad közéletéből kerültek a parlatenbe, mint tényező körülmény bizonyít.

Tehát ez is bizonyítja azt, hogy Arad városa nem érdemli meg azt az óriási mellőzést amelyben eddig része volt. Csatlakozunk az Aradi Közlönynek csütörtöki számán megjelent „A nyolcadik“ című vezércikkben foglaltakhoz. Az a nyolc képviselő tényleg nagyon sokat tehet Arad város érdekében, anélkül, hogy a közös akció kerületeik igényének rovasára esnék.

Nagyságos képviselő ur lett tehát dr. Nagy

Sándor. Reméljük azonban, hogy mint eddig, ez után is épen olyan demokratikus honfiúi polgári érzelmek kötik majd hozzánk az új fiatal honatyát.

*

Zendülések. Ugy látszik, hogy Arad megye fészke a zendüléseknek. Mindenfelé, szerte a megyében felveti a fejét az elégtelenség szörnyetege. És legtöbb esetben véres áldozatot követel a szegény pórnéptől.

Szomorú állapotokra viradtunk. A sors ítélete előtt áll a szegény pór nép, mert a sorsra bizza mindenét, nem törődve a legborzasztóbb következményekkel.

...A lelketlen felljebbvalók pedig, ahelyett, hogy jóakárattal felvilágosítanák a felbujtott, tudatlan népet, ráuszítják a fegyveres erőt, hadd bánjon el a buta paraszttal. Így aztán nem esoda, ha nap-nap után ismétlődnek a véres zendülések, amelyek megakadályozására nem elég ám a csendőr, és a kivéznyelt katonaság fegyvere?!

Egy kis több emberszeretettel talán könnyebb volna a rendet helyreállítani. Jól megfontolva kell eljárni a könnyen bosszura lobbanó csiszolatlan pórnéppel, mielőtt gyilkoló, fegyveres erőt állítanak vele szembe.

Oh jövel megyei közigazgatás államosítása, mert a szegény falusi nép ettől várja a boldogulását. És talán igaza is van.

*

Mattasich Géza. Az ulánus főhadnagy könyve világszerte óriási érdeklődésre tett szert. És az nem is esoda, mert ki ne szeretne belátni a legelőkelőbb világ rejtelmes és titkos magánéletébe. A föld közönségesebb halandói csak sejtik, hogy milyen világ az, ahova csak egy nagy, a sorstól kiválasztott juthat el. De aztán a legrettenetesebb esalódásokkal tér vissza onnét, ahova nem illet, ahol nem túrték meg. Mattasich Géza is átszenvedte a esalódás fájdalomnak minden fázisát, amiért szemert mert vetni arra, akinek ő is megtetszett. Ráfogtak minden aljasságot és beestelenséget. El is ítélték, tisztirangjától megfosztották, csak azért, hogy eltegyék láb alól.

De az igazság mégis győzött. Mattasich Géza kiszabadult a börtönből és mint civil ember nem kerülhet oly könnyen az érdekeltek karmai közzé.

Sokan ildomtalanak és lovagiatlanak tartják Mattasich eljárását. Dehát valahogy csak tisztára kell, hogy mossa magát a sok szennyől, a melyet a magas körök reaszörtak.

Mattasichnak lelplezésekkel telt könyvére, halomszámra jönnek a cáfolatok, de az olvasó minden esetre tisztában van azzal, hogy az udvari körök, ha kell, tüzeltesséssel titkognak az ellen az állítások ellen, ami az elevenükre igyekszik tapintani. Így vannak Mattasich könyvevel, amelynek igazait ugyan meg nem cáfolhatják.